

Πατρίδες και σύνορα

Το ταξίδι της ανθρώπινης ύπαρξης είναι το ίδιο

Φανταστείτε το εξής σενάριο: έπειτα από έναν καταστρεπτικό σεισμό στο Πακιστάν με χιλιάδες θύματα, αποφασίζετε να γίνετε μέλος μιας ανθρωπιστικής οργάνωσης και να προσφέρετε εθελοντικό έργο στην πληγείσα περιοχή. Πράγματι, για δύο εβδομάδες εργάζεστε σκληρά και προσφέρετε πολύτιμη βοήθεια. Όταν,

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ

στο τέλος των δύο εβδομάδων, ζητάτε να μεταφερθείτε στην Ελλάδα, το ελληνικό προξενείο στο Ισλαμαμπάντ δεν σας δίνει βίζα για να επιστρέψετε. Φωνάζετε, χτυπιέστε, διαμαρτύρεστε, αλλά κανείς δεν σας δίνει σημασία. Κανείς δεν θεωρεί ότι πρέπει να αιτιολογήσει την απόφασή του.

Όλοι θα συμφωνήσουμε ότι το ελληνικό κράτος σάς αντιμετωπίζει παράνομα και κυρίως άδικα. Ουσιαστικά, σας υποχρεώνει να ζήσετε σε μια πολύ φτωχή χώρα, με αυταρχικό πολίτευμα και οπισθοδρομική κοινωνία όπου κυριαρχεί η διαφθορά και ελλοχεύουν ένα σωρό κίνδυνοι για την υγεία και την ασφάλειά σας. Πράγματι, πολύ άδικη απόφαση...

Ακούω τις διαμαρτυρίες! «Εδώ το πρόβλημα δεν είναι η τραγική κατάσταση στο Πακιστάν, αλλά το ότι έχω γεννηθεί στην Ελλάδα! Το ελληνικό κράτος δεν έχει το δικαίωμα να με εμποδίσει να επιστρέψω στην Ελλάδα. Είμαι Έλληνας και έχω δικαίωμα να κατοικώ στην Ελλάδα γιατί γεννήθηκα εδώ από Έλληνες γονείς!»

Μάλιστα. Δηλαδή, το τυχαίο γεγονός της γέννησής σου στην Ελλάδα καθιστά άδικο τον τρόπο που σε αντιμετωπίζει το ελληνικό κράτος. Αν όμως είχες γεννηθεί στο Πακιστάν, δεν υπάρχει πρόβλημα. Το ελληνικό κράτος μπορεί να αδιαφορήσει για όλα τα υπόλοιπα διότι δεν σου έχει καμία υποχρέωση. Ακόμα και αν κατορθώσεις να μπεις στην Ελλάδα «παράνομα», θα πρέπει

να σε στείλει σύντομα εκεί από όπου ήρθες. Τι θα γίνει μετά, δεν μας απασχολεί. Δεν είναι δική μας δουλειά.

Αυτό το διανοητικό πείραμα που μόλις περιέγραφα ανήκει στον φιλελεύθερο οικονομολόγο Μπράιαν Κάπλαν. Ο Κάπλαν τονίζει ότι δεν θεμελιώνει ένα απόλυτο δικαίωμα στην ελεύθερη μετανάστευση, σίγουρα όμως υποχρεώνει όλους όσοι υποστηρίζουν τα κλειστά σύνορα να αντιμετωπίσουν το ηθικό τεκμήριο υπέρ των ανοικτών συνόρων και κυρίως υπέρ της ισότητας όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως εθνικότητας ή υπηκοότητας. Σε αυτό το επιχείρημα προστίθεται και ένα περισσότερο ωφελιμιστικό: οι οικονομολόγοι συμφωνούν ότι τα ανοικτά σύνορα θα διπλασίαζαν το παγκόσμιο «ΑΕΠ» και, σχεδόν, θα εξαφάνιζαν την παγκόσμια φτώχεια.

Μα οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα! Όχι οι μετανάστες, αλλά η φτώχεια και η ουσιαστική έλλειψη αποτροπής του εγκλήματος από το αποτυχημένο (γενικά) ελληνικό κράτος. *Μα οι μετανάστες μάς κλέβουν τις δουλειές!* Συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Η είσοδος μεταναστών μακροπρόθεσμα αυξάνει τη ζήτηση για εργατικά χέρια, ακόμα και για ανειδίκευτη εργασία. *Μα το κράτος μας δεν έχει μεταναστευτική πολιτική!* Και φταίνε οι μετανάστες γι' αυτό;

«Φύγαμε από το Αφγανιστάν λόγω του πολέμου και της φτώχειας. Για κάποιους ανθρώπους, κυριολεκτικά, δεν υπάρχει άλλη επιλογή στη χώρα μου από το να εγκαταλείψουν την οικογένειά τους και να ρισκάρουν ακόμη και την ίδια τους τη ζωή για να έρθουν στην Ευρώπη. Όλοι μας περνάμε τόσα πολλά για να φτάσουμε εδώ. Πώς νιώθω τώρα βλέποντας όλη τη διαδρομή; Δεν το πιστεύω ακόμα. Είναι σαν να μας πήραν τις ζωές και να μας τις έδωσαν πίσω». Αυτή η μαρτυρία ανήκει στον 19χρονο Καμπίρ και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της ΜΚΟ Praksis.

“

Η φτώχεια και η ουσιαστική έλλειψη αποτροπής του εγκλήματος από το αποτυχημένο (γενικά) ελληνικό κράτος αυξάνουν την εγκληματικότητα. Όχι οι μετανάστες. (...) Η δε είσοδός τους στη χώρα μακροπρόθεσμα αυξάνει τη ζήτηση για εργατικά χέρια, ακόμα και για ανειδίκευτη εργασία

Οι τυχεροί θεατές που παρακολούθησαν το συγκλονιστικό θεατρικό έργο «Πατρίδες» των Θανάση Παπαθανασίου και Μιχάλη Ρέππα, φέτος στο Εθνικό Θέατρο, είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τρεις οικονομικούς μετανάστες από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν να αφηγούνται παρόμοιες εμπειρίες συμμετέχοντας στην παράσταση. Το έργο βασίζεται σε αυθεντικό υλικό που μονταρίστηκε σε μία σειρά παράλληλων αφηγήσεων από μαρτυρίες ελλήνων μεταναστών αλλά και των τριών «ξένων» – οι συγγραφείς δεν πρόσθεσαν ούτε μία δική τους λέξη. Οποιος γνωρίζει το έργο των Παπαθανασίου - Ρέππα δεν θα εξεπλάγη από την επιλογή του θέματος, την ευαισθησία, την ικανότητά τους αλλά και την τόλμη τους. Το σπαρταρικό αυτό έργο είναι ό,τι καλύτερο είδα στο Εθνικό Θέατρο τα τελευταία χρόνια, αλλά δυστυχώς πέρασε σχεδόν απαρατήρητο.

Είναι όμως κρίμα γιατί αυτό ειδικά το έργο θα έπρεπε να το δουν όλοι οι Έλληνες. Ξέρω, ακούγεται κλισέ, αλλά οι συγγραφείς κατορθώνουν να μας δείξουν την καθολικότητα μιας ουσιαστικά υπαρκτής εμπειρίας. Δεν έχει διαφορά αν είσαι Έλληνας ή Πακιστανός, αν έφτασες στην Ελλάδα του 1990 ή στη Γερμανία του 1960, αν επέστρεψες τελικά στον τόπο σου ή όχι. Το «ταξίδι της ανθρώπινης ύπαρξης» είναι το ίδιο.

Η σημαντικότερη συνεισφορά αυτού του έργου είναι ότι δεν μας αφήνει περιθώριο να ξεφύγουμε. Είμαστε υποχρεωμένοι να δούμε τους μετανάστες ως μέρος της δικής μας συλλογικής εμπειρίας. Μας αναγκάζει να συνειδητοποιήσουμε ότι μιλώντας για μετανάστες μιλάμε για ανθρώπους σαν κι εμάς, ίσως και για εμάς τους ίδιους.

Ο Αριστείδης Χατζής είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Τμήμα ΜΙΘΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών